

Centraal Bureau voor de Statistiek

Divisie Macro-Economische Statistieken en Publicaties
Sector Ontwikkeling en Ondersteuning

TOELICHTING CONJUNCTUURKLOKINDICATOR

Floris van Ruth

Augustus 2009

Achtergrond

De conjunctuurklok is het CBS-instrument voor het volgen van de conjuncturele ontwikkelingen in de Nederlandse economie. Conjunctuur is gedefinieerd als periodieke, maar onregelmatige, toe- en afnames in economische activiteit. Dit is een breder begrip dan economische groei, waarbij het alleen gaat om toe- en afnames van het BBP. Conjunctuur valt niet direct te meten, maar kan afgeleid worden uit de ontwikkeling van de belangrijke economische indicatoren.

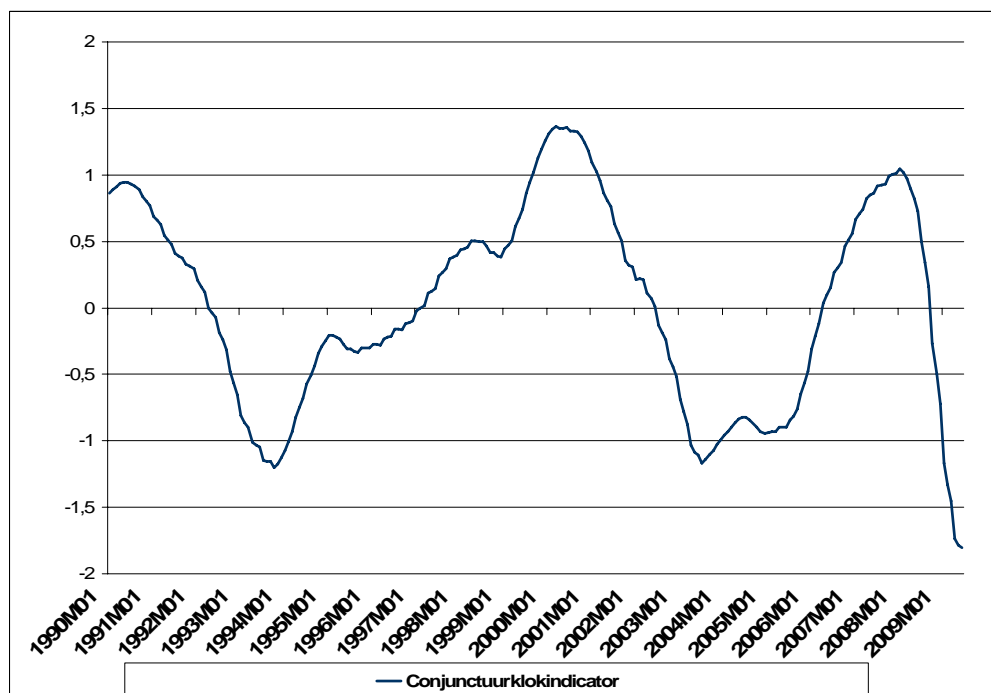
In de Conjunctuurklok wordt de cyclische ontwikkeling van vijftien geselecteerde macro-economische indicatoren in samenhang weergegeven, waardoor een actueel beeld van de stand van de economie ontstaat. In de cyclische benadering wordt gekeken hoe een economische grootheid zich ontwikkelt ten opzichte van zijn lange termijn trend. In een periode van hoogconjunctuur ontwikkelt de economie zich dan sterker dan gemiddeld, in een periode van laagconjunctuur juist zwakker. De belangrijkste functie van de conjunctuurklok is het (maandelijks) real-time vaststellen van de actuele stand van de Nederlandse conjunctuur.

Dit kan op verschillende manieren; een robuuste benadering is om te tellen in welke fase zich de meerderheid van de individuele indicatoren van de klok bevindt. Een top in de conjunctuur treedt op als de meerderheid van de indicatoren zich niet meer in de hoogconjunctuur fase bevindt, maar in de neergang fase, terwijl een conjunctureel dal wordt gekenmerkt door een overgang van de meerderheid van de indicatoren van de laagconjunctuur fase naar de herstelfase. De meest gebruikte methode om de stand van de conjunctuur te bepalen is echter door de gemeenschappelijke cyclus van de geselecteerde macro-economische indicatoren te bepalen. Deze nieuwe geaggregeerde indicator, de Conjunctuurklokindicator, representeert de actuele stand van de Nederlandse conjunctuur. Voordeel van deze methode is dat de stand van een dergelijke conjunctuurindicator snel en makkelijk af te lezen is, en continu de ontwikkeling van de conjunctuur laat zien.

De conjunctuurklokindicator

Er zijn diverse methoden om tot de bepaling van de gemeenschappelijke of conjunctuur cyclus te komen. In het CBS discussion paper “A cross-sectional approach to business cycle analysis” (nog te verschijnen) worden de uitkomsten van een aantal van de meest prominente methoden vergeleken. Dit zijn zowel directe methoden, waarbij de gemeenschappelijke cyclus van een set indicatoren direct wordt geschat, als indirecte methoden waarbij eerst de cyclus van de individuele indicatoren wordt bepaald, en vervolgens hieruit de geaggregeerde cyclus. Het blijkt dat voor de set indicatoren van de conjunctuurklok alle methoden in een zeer vergelijkbare gemeenschappelijke cyclus resulteren, en dus in een vergelijkbaar conjunctuurbeeld. Daarom is gekozen voor de meest simpele benadering, waarbij de gemeenschappelijke conjunctuurcyclus wordt gevonden door het ongewogen gemiddelde van de cycli van de indicatoren uit de conjunctuurklok te berekenen. Deze benadering werkt omdat de individuele indicatoren de conjunctuurcyclus gemeenschappelijk hebben. Door het gemiddelde te nemen, vallen individuele ontwikkelingen weg, en blijft alleen de gemeenschappelijke component over. De cycli van de individuele indicatoren zijn al genormaliseerd, waardoor het gemiddelde direct berekend kan worden. De resulterende conjunctuurcyclus, de Conjunctuurklokindicator, staat in figuur 1. Dit is wel de ex-post cyclus, gebaseerd op definitieve waarden. Deze geeft het beste historische beeld van de conjunctuur, terwijl in de Conjunctuurklok het real-time beeld van de conjunctuur staat, gebaseerd op de data van het moment.

Figuur 1; Historisch verloop (ex-post) Conjunctuurklokindicator, (ongewogen gemiddelde van de cycli indicatoren uit de conjunctuurklok).

De gemeenschappelijke cyclus heeft een rustig verloop, met duidelijke omslagpunten (toppen en dalen). Aan de hand van het historisch verloop van de Conjunctuurklokindicator kan de ontwikkeling van de Nederlandse economie sinds 1990 in grote lijnen als volgt gekarakteriseerd worden; in 1990 was er een top in de conjunctuur, die gevolgd werd door een periode van afnemende economische activiteit die duurde tot in 1993. Daarna volgde een lange periode van gunstige economische ontwikkeling tot in 2000, gevolgd door een neergang die weer in 2003 eindigde. De daarop volgende periode van herstel en hoogconjunctuur kwam in 2008 tot een abrupt einde, waarna een scherpe neergang volgde. De hieruit volgende datering van belangrijke omslagpunten in de Nederlandse conjunctuur staat in tabel 1. Met behulp van de Conjunctuurklok en dus ook de Conjunctuurklokindicator kan zo de stand van de conjunctuur maandelijks en actueel vastgesteld kan worden.

Tabel 1; Datering belangrijke omslagpunten(ex-post) in de Nederlandse conjunctuur volgens Conjunctuurklokindicator.

	<i>Top</i>	<i>Dal</i>	<i>Top</i>	<i>Dal</i>	<i>Top</i>
Conjunctuurklok- indicator	1990-6	1993-10	2000-3	2003-7	2008-1

Het nut en gebruik van de Conjunctuurklokindicator kan duidelijk gemaakt worden door het verloop ervan in de Conjunctuurklok tussen januari 1999 en december 2003 weer te geven, zie figuur 2. In deze periode vonden een top en een dal in de conjunctuur plaats. In de grafiek is te zien hoe de Conjunctuurklokindicator in de aanloop naar de top in 2000 een geleidelijke, maar duidelijke beweging richting het neergang kwadrant van de Conjunctuurklok laat zien. Dit betekent dat in deze periode de Conjunctuurklok dus een afzwakking van de conjunctuur aangaf, met een mogelijke toekomstige overgang naar een ongunstigere conjuncturele situatie. In 2003 is er voorafgaand aan het dieptepunt in de conjunctuur een beweging richting herstel kwadrant zichtbaar. De omslagen komen zo niet als een verrassing.

Figuur 2; Verloop Conjunctuurklokindicator (ex-post) in Conjunctuurklok tussen januari 1999 en december 2003.

